

Γιὰ νὰ δοῦμε τώρα : Εἶναι ὑποχρεωμένη ἡ Κυβέρνησις, νὰ κάνει ὅ,τι τῆς λένε, καὶ τόσο διαταχτικὰ μάλιστα, οἱ Κρητικοί ; Κι ἂν ἀκούει σήμερα τοὺς Κρητικούς, δὲ δημιουργεῖ ἕνα ἀκαχὸ προηγουμένου καὶ δὲ δίνει τὸ λεύτερο στοὺς Μανιάτες λ. χ. νὰ σηκωθοῦν αὐριο καὶ νὰ ζητήσουνε νὰ μεταταθεῖ ὁ δαίνα ἐφέτης, καὶ στοὺς Θεσσαλοὺς μεταῦριο νὰ ζητήσουν τὴν μεταθέσιν τῆν πάφην τοῦ τάδε Ἀρεσπα-

Κι ἂν γίνει αὐτό ; Κράτος τότε δὲν ὑπάρχει πιά, ἀφοῦ οἱ διάφοροι ἐπάλληλοι τοῦ θά διορίζονται, θὰ παύονται καὶ θὰ μεταθίσονται ἕχι ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα μὰ ἀπὸ τοὺς δρόμους— μὲ τὴν στερεότυπη πιά φοβέρα τῆς ἐπανάστασις.

ΚΙ ΑΥΤΟ φαίνεται πὼς σιγὰ σιγὰ θὰ γίνει. Ὅταν ὁ λαὸς βλέπει πὼς ὅλ' οἱ διορισμοὶ γίνονται κομματικοί, ὅταν ὁ λαὸς βλέπει πὼς ἡ Βουλὴ, ἀντὶ νὰ τὸν ἀντιπροσπεύει τὸν ξεμεταλλεύεται, ἐνεργώντας κομματικὰ καὶ γιὰ λογαριασμὸ τῆς πάντας, κ' ὅχι ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ, δηλ. ὡς ὁ ἴδιος ὁ λαὸς—ὅταν τὰ δεῖ ὅλ' αὐτὰ καὶ τὰ καλοχωνέψῃ, κ' ἄρχῃ νὰ φαντασθῇ, ἂν τὰ βλέπει, δὲν ἔχει νὰ κάνει γιὰ διαρέντησίν του καὶ σωτηρίαν του τίποτ' ἄλλο ἢ ἀπὸ αὐτὸ πού κάνουνε σήμερα οἱ Κρητικοί. Ὁ ἀ ζητῆται δηλ. νάντικαταστήσῃ αὐτοὺς καὶ Βουλὴ καὶ Κυβέρνησις.

Κ' εἶται ἡ ἐπανάστασις, πού ὄλοι τὴ λαχταροῦμε νάρθει εἰρηνικὰ κ' ἀπὸ πάνω γιὰ νὰ γκρεμίσει τὸ σημερινὸ σάπιο καθεστὼς, θάρθει αἰματωμένη κ' ἀπὸ κάτω. Κι ἀλοίμονο τότε στὸν τόπο μας.

ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ μὰς τάξανε καὶ κάτ' ἄλλο. Πὼς θὰ ἐνεργήσουν αὐτοὶ μὲ κάθε μέσο νὰ κλειστοῦν τὰ χαρτοπαίγνια πού ἀτιμάζουνε σήμερα τὴν Ἀθήνα καὶ πού ἡ Κυβέρνησις στάθηκε ἀνίκανη νὰ τὰ κλείσει, ὅσο πού γινε τὸ ἄγριο αἱματοκύλισμα τῆς περασμένης βδομάδας.

Νὰν τὸ κάνουν κ' αὐτὸ οἱ Κρητικοί. Καὶ καρτεροῦμε νὰ κάνουν κ' ἕνα ἄλλο, ἀκόμα μεγαλύτερο. Ὅταν λευτερωθῇ πιά γιὰ καλὰ ἡ πατρίδα τους κ' ἐνωθῇ μὲ τὴν Ἑλλάδα νάρθουνε εἰς νὰ μᾶς λευτερώσουνε καὶ μᾶς ἀπὸ τὸν ἐπίσημο Βουλγαρισμὸ πού λέγεται μικροπολιτικὴ καὶ καταδυναστεύει τὴν πατρίδα μας.

ΑΛΛΟ πάλι τοῦτο ! Ὁ κ. Ἐμπειρικός ποῦναι, μαθῆς, καὶ Ὑπουργὸς τῶ Νηυτικῶν, παραπονήθηκε στὴν «Ἀκρόπολη» πὼς μερικὸ ἀξίωματικὸ τοῦ Νηυτικοῦ δὲ δουλεύουνε μὰ γυρίζουνε στοὺς δρόμους καὶ στοὺς κρηφενίδες καὶ τὴν παρακάλεσε νὰν τοὺς συστήσει πὼς αὐτὸ πού κάνουνε δὲν εἶναι σωστό.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲ θάχει, φαίνεται, χέρια ἢ θὰν τοῦ τάχει δεμένα τὸ κόμμα μὰ τότε τί θέλει καὶ κάθεται στὸ Ὑπουργεῖο, του καὶ δὲν τὸ παραδίνει σὲ κανένα δημοσιογράφου νὰν τοῦ τὸ διευθύνει ;

Ο κ. ΣΤΑΝΗΣ φωνάζει πάλι, κοντὰ στ' ἄλλα, πὼς θὰ μεταρρυθμισοῦν καὶ τὸ Ἀρσάκειο. Ὅταν τὸν πιστεύουμε μοναχὰ ὅταν πὴν ἰδοῦμε νὰ βγάξῃ ἀπὸ κεῖ μέσα τὸν κ. Μιστριώτη μὲ ὅλη τὴ φέρα του, πού καταντήσανε τὸ Ἀρσάκειο ἄληθινὸ βλακοκρεμῖο. Ὅσο ὑπάρχει Μιστριώτης, Ἰαρκίκας, Φαραντάτος καὶ Σίτα κεῖ μέσα, κ' ἕνας καινούριος Δούθηρος ἀκόμα νάρθει δὲ θὰν μπορέσει νὰν τὸ μεταρρυθμίσει.

δ Γιάννης... μὲ τὸ κοντυλομάχαιρο !

— Δὲν εἶναι τίποτε, βρε παιδιὰ, δὲν εἶναι.... Μόλις πρόφτασε ὁ γιατρός νὰ πῆ καὶ μπρὸς στὰ μάτια τους περάσανε σὰν ἀστραπή, πηλκλώνοντας κατὰ τὸ βουνό, πεντέξην ζαγάριτα, χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ ἰδοῦνε τί ἔνεμο εἶτανε. Γιὰ σκυλιὰ δὲν τοὺς φανήκανε, μὰ οὔτε γιὰ λαγοί, οὔτε γιὰ γάτοι· τί τάχα νάτανε ; κανένας δὲν μπορούσε νὰ τὸ βεβαιώσῃ ! Ὁ μπάρισμα-Στάθης τὸ πρῶτ', σὰν ἄκουσε τὴν τραγικὴν τοῦ ἱστορία, γέλασε μὲ τὴν καρδιά του, βέβαιος πὼς τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα θεριά εἶτανε τσακάλια, πού κατεβήκανε κοπάδι ἀπ' τὸ βουνὸ πάνω στὸ κυνήγι κάποιος καμαρωμένης νύφης !... Ἡ μάννα τοῦ Γιάννη γύρισε σπῆτι μισαποθαμένη, τρελλὴ ἀπ' τὸ φόβο τῆς, κ' ὅλη τὴν νύχτα δὲν ἐκλείσει μὰ τι. Θέλοντας καὶ μὴ ξαγρόπνησε κ' ὁ γιατρός μὰ τῆς κ' εἶται ξυνὸ τοῦ βγήκε τοῦ δόλιου τὸ πρωτερονὸ κείνο ὑπναράκι τῆς πεζούλας !

(ἀκολουθεῖ)

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κολέ μου «Νουμᾶ»,

...Τελευταῖο ἀπ' ὅλα διάβασα τοῦ Ποιητῆ μας τὸ Ἀ' εἶδος «Βιβλία γιὰ τὰ παιδιὰ» καὶ γιὰ μὴ στιγμὴ ἀιστάνθηκα πάλι ὅλη τὴ φούρια τοῦ πρῶτου ἐνθουσιασμοῦ ὅταν πρωτομπήκα στὴ Δημοτικὴ ἐκείνος μάλιστα ὁ πορτάφρος πὸν μιλάει γιὰ τοὺς ἀμμοκοντόρους τῆς πέννας (πετυχημένους χαρακτηρισμός !) «πὸν γιὰ νὰ σκάψουνε μὰζι μας παίρνουν τὸ τσαπὶ μὲ γαντιοφορεμένα χέρια», μὲ ἄναψε κυριολεχικὰ, μὲ συνεπῆρε μὲ τὴ φλόγα τοῦ γύφτικου θυμοῦ του καὶ παρακάτου τί θεῖα λόγια εἶναι καὶ να ἱερῆς ἀγανάκτησις ! Ἐγὼ μὰ καὶ ροζωμένα εἶναι ἑμᾶς τὰ χέρια μας ἀπὸ τὸ τσαπὶ καὶ γιὰ τὸ τσαπὶ. Χτυπάμε, χτυπάτε μας». Σπάνια πολὺ σπάνια θυμώνει ὁ Παλαμᾶς, μὰ σὰ θυμώνει—δὲν ξέρω πὼς μοῦ φαίνεται—παίρνει ἕνα ἱερὸ μεγαλεῖο. Εἶναι ὁ θυμὸς τοῦ Προφήτη.

Τὰ τραγοῦδια τοῦ Ψυχάρη !... Ἀπὸ τὴν πρώτη στροφή κούλας μοῦ χαμογέλασε γνώριμη ἢ πλατειὰ ψυχὴ τοῦ Ποιητῆ τοῦ «Ταξιδιοῦ». Καὶ τὴν τιμημένη ὑπογραφή νὰ μὴν εἶχανε, φαίνεται ἀπὸ δῶ καὶ μίλλια μακριὰ ὁ μεγάλος τραγοῦδιστῆς τῆς ΑΓΑ ΠΗΣ Τὸ «Τρίφυλλο» ὄλο σπαρταριστὸ ἀπὸ νοῦ καὶ κ' ἀ' ὁ δ' ἰ, μὰ ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία στροφή μοῦ γόμισαν πὸν πολὺ τὸ μάτι καὶ τὴν Ψυχὴ. Καὶ τὸ δεύτερο μέρος του τί τρυφεράδα πὸν τὴν ἔχει!—ἐκείνη ἡ δεύτερη στροφή μάλιστα ἀγγίζει βαθιὰ τὸ λογισμό. «Ὁραῖο καὶ τὸ «Δίφυλλο» μὲ τὸ φυσικὸ καὶ ἄταχο μέτρο του, σύμφωνο μὲ τὸ νόημα—δὲν τὴ βλέπω χειροκλαστικὰ τὴν παρατήρησιν στὴ σημειωσούλα του,—μὰ κ' ἀπ' ὅλη του τὴ ζωντανὴ δριμύνη μὸν καμὲ ἐντύπωσιν τὸ μαλακὸ καὶ ξαφνικὸ πέσιμὸ του σὸν τέλος. Γιὰ τὸ «Μονόφυλλο» τί νὰ σοῦ πῶ ; Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πὸν τὸ πρωτοδιάβασα ἔνωθα σὰ νὰν τὸχα κάπου ἀκουσμένο καὶ δὲ γελοῖονα. Ὑστερα θυμήθηκα στὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα» τοῦ «Χάρου τὸ τραγοῦδι». Τὸ ἴδιο μοτίβο ἔχουνε καὶ τὰ δύο. «Ὁποῖος ἀγάπησε ποτὲ του δὲν πεθαίνει», νὰ, ἡ αἰώνια, ἡ μοναδικὴ μελωδία τῆς Ἀρμονίας πού κλείνουνε μὰζι ὅλα του τὰ ἔργα—μόνο πὼς σὸν ἕνα τραγοῦδαί ὁ Χάρουτας καὶ σ' ἄλλο ὁ Λεβέντης. Τὸ τελευταῖο του μοῦ φάνηκε τὸ δημοτικώτερο ἀπ' ὅλα—σωστὸ τ ρ α γ ο ῦ δ ι. Ἀπὸ τοὺς πρώτους ἴχους του «Παυλὶ, θανάβουμε ἀψηλά...» σὲ πάει σὲ δνειρο. Τὴν ἐπιγραφὴν του μοναχὰ νὰ διαβάσεις φτερόνεται ὁ λογισμὸς σου : «Πέρα πέρα...» Ἡ τέταρτη καὶ ἡ πέμπτη του στροφὴ ἰδίως, λιγώτερο μελωδικὲς ἀπὸ τίς ἄλλες μὰ πὸν στοχαστικὲς, μὲ κάμανε νὰ σηκώσω πὸν ψηλὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου.

Ὁ Ποιητῆς λέμε γιὰ τὸν Παλαμᾶ μας καὶ καταλοβαίνουμε πὼς εἶναι ἐκεῖνος. Τὸ ἴδιο μπορούσαμε νὰ λέμε καὶ γιὰ τὸν Ψυχάρη μας. Ποιητῆς στὴν πὸν πλατειὰ σημασία τῆς λέξεως. Ἡ ψυχὴ του μοναχὰ εἶναι μὴν ποίησις, κάθε του στοχασμοῦ ἕνα τραγοῦδι. Πρὶν τὸν γνωρίσω στὰ βιβλία του, ἀνοῖγα νὰ γίνεται κουβέντα γιὰ τὸ Γλωσσολόγο καὶ τὸν φανταζόμουνε ἕναν ἔξοδ ἐπιστήμονα. Δὲν εἶχα ἰδέα ἀπὸ τὸ Μάγο τῶν «Ρόδων καὶ Μῆλων» πὸν στὰ χέρια του κ' αὐτοὶ οἱ πὸν ξεροὶ καρποὶ τῆς Ἐπιστήμης παίρνουνε τόση νοστιμάδα ἀπὸ τὸ μέρο τῶ λουλουδιῶν τῆς φαντασίας του. Ἡ φιλοσοφία του, ἕνα ἀτέλειωτο τραγοῦδι,—ὅπως τὸ τραγοῦδι τοῦ Παλαμᾶ, μὰ ἀτέλειωτη φιλοσοφία. Καὶ οἱ δυὸ σὲ μιάζονε σὸν ἔσωτερικὸ κόσμον τῆς ψυχῆς καὶ σοῦ ξεδιαλίνουν, ὁ ἕνας μὲ τὸ τηλεσκόπιο κ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ μικροσκόπιο, τῶν φαινομένων τῆς. Ὁ Παλαμᾶς σοῦ τὴ δειχνε τὴν ψυχὴν ἕνα ἐρημικὸ ἀστέρι στὰ τρίσβαθα τοῦ θανάτου, πὸν σὲς θαλασσοβόθιστες ἀχτίδες του τρέμουν ὅλα τὰ πάθη τοῦ γέρον τοῦ Ὄνειρο—κῆματα φουσκομένα ἀπὸ τῶν ἐρῶν πού κατεβαίνει ἀπ' τὰ βουνὰ καὶ φέρνει μὰζι ὅλο τὸ δειτρώντε τὸ ψιθώρισμα κ' ὄλων τῶν πουλιῶν τὸ κελᾶδημα Μιῶς πλάσσης ἀλάκωσις ζωῆς περνάει μὲς ἀπὸ τίς κυματωμένους ἀχτίδες τοῦ ἀστεριοῦ καὶ βουίζει στὴ βαθύφωτη ἄρμονία του. Ὁ Ψυχάρης σοῦ τὴ δειχνε τὴν ψυχὴν ἕνα ὀλοτρόφερο λουλούδι θαματολόουδο πὸν μέσα του σπαρταροῦν ὁ σφυγμὸς ἀλάκωσις τῆς φύσεως. Στὸ σπῆρο του τρέμει ἀκόμα τὸ καρδιοχτύπι τῆς γῆς, στὰ φύλλα του κρυφοαμύγουνται οἱ μουσικὲς ἀνατριχίλλες τοῦ φεγγαριοῦ μὲ τίς φλο-

γερὲς λαχτάρους τοῦ ἡλιου. Ὅλα τὰ χρώματα κ' ὅλα τὰ γέματα τῶν ὀφθαλμῶν μὲ τὰ δάκρυα τους—ὅλα τὰ χρώματα τῆς ἀγῆς καὶ τοῦ δειλινοῦ χυμῆνα στὴ βαθύφωτη ἄρμονία τοῦ μέρον του. Καὶ κλαίει καὶ στεναρίζει τὸ λουλούδι κ' ὁ στεναγμὸς του—στεναγμὸς καὶ κλάμα ὅλης τῆς φύσεως. Ἐτοὶ καὶ σὸν καρδιοχτύπι ἐνὸς ἀνθρωπολόουδο γροικᾶς νὰ χτυπάει ἡ καρδιὰ ἀλάκωσις τῆς ἀνθρωπότητος—μέσα του κλαίει οἱ αἰῶνες οἱ περασμένοι. «Κλαίγῃ, κλαίγῃ Μαρία—Ἐλένη, τὸ κλάμα σου εἶναι κλάμα κοσμικόν».

Ὁχι, δὲν εἶναι ποιητῆς, δὲν εἶναι φιλόσοφος ἐκεῖνος πὸν χάραξε αὐτὲς τίς δλότρομες γραμμὲς. Εἶναι ζωγράφος πὸν αὐτὸς μόνος ξέρει νὰ ζωγραφίζε τίς πὸν λεπτεῖς ἀπόχρωσες τῆς ψυχῆς, εἶναι μουσικὸς πὸν αὐτὸς μόνος ξέρει νὰ τονίζει τὰ πὸν ἀόριστα συναίσθημά της. Ἀδύνατο ἢ φαντασία νὰ δνειρευτεῖ λεπτὸ τ ε ρ ο ψυχολόγο. Ἡ ποίησίν του σὰν τὸν αἰθέρα. Ἐτοὶ γαλανὴ καὶ διάφανη, εἶται βαθεῖα κα ἀπεραντή.

Πάτρα 20.10.08.

ΜΥΡΙΑΔΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

— Τὸ 1909 θὰ γιορτάσῃ ὁ κόσμος τῆς Ἐπιστήμης καὶ μὰζι τοῦ, πὸν πλατῆς ἀπ' αὐτόν, ὁ κόσμος, πέρα ὡς πέρα, τῶν ἰδεῶν, μὴ γιορτῆ μεγάλῃ. Τὸ μῆνα Θεριστῆ τῆς χρονίας πού θὰ μᾶς ἐξῆθ συμπληρώνονται τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τότε πού γεννήθηκε ὁ Darwin. Κι ἀκόμα, τὸν ἴδιο καιρὸ, συμπληρώνονται πενήντα χρόνια ἀπὸ τότε πού πρωτοφάνηκε τὸ ξακουσμένο σύγγραμμα τοῦ ἴδιου τοῦ Δαρβίνου γιὰ τὴν ἀρχὴ τῶν εἰδῶν, τὸ σύγγραμμα πού εἰδειξε στὴν ἐντέλεια τὴν ἀλήθεια τῆς θεωρίας τοῦ ζετυλιμοῦ, καὶ τῆς δυνάμης πού μεταμορφώνει τὰ ὄντα, κ' ἔμπασε σὲ νέο δρόμον τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευνα. Τὰ δύο τοῦτα σημαντικὰ γεγονότα, πολὺ πὸν σημαντικὰ κ' ἀπὸ τοὺς πόλεμους κ' ἀπὸ τίς νίκες τῆς πολιτικῆς, εἰτοιμάζεται νὰ τὰ πανηγυρίσῃ, μὲ τὴ λαμπρότητα πού ταιριάζει, ἡ πατρίδα τοῦ Δαρβίνου.

Καὶ μὴν ἄλλη χαρὰ θὰ χαροῦνε, τὸ χρόνο πού θὰ μᾶς ἔρθῃ, τὰ ὠραία γράμματα καὶ οἱ ὠραῖες τέχνες, ὅχι στὴ Γαλλία μοναχὰ, μὰ παντοῦ ὅπου ποτιζονται καὶ δοξάζονται, καθὼς τοὺς πρέπει, τὰ θανάτα λουλούδια τὰ ποιητικὰ. Τὸ Φλεβάρη τοῦ 1909 κλειοῦνε πενήντα χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸ πού πρωτοφάνηκε ἡ «Μιρέγια», τὸ ἀριστούργημα τοῦ μεγάλου προθηγγιανοῦ ποιητῆ, τοῦ Μιστραλ. Μεγαλόπρεπα θὰ γιορταστῇ τὸ πενήνταχρονοῦ τῆς Μιρέγιας. Στὴν Ἄρλη τῆς Προθηγγίας θὰ στηθῇ τὸ ἀγαλμα τοῦ Μιστραλ κ' εἶται ζωντανὸς ὁ ποιητῆς θὰ παραταθῇ στὴν πὸν τριτὴν τιμὴ πού δόθηκε ἐνὸς ἀνθρώπου νὰπολάψῃ.

Καὶ στὴ Ρουσία γινέκανε χαρακτηριστικὰ πανηγύρια, μὰ καὶ λυσασμένοι καυκάδες, ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῶν ὀδόντα χρόνων πού ἐκλείσει τὸν περασμένον Αὐγουστο ὁ Τολστόης. Μέσα στοὺς λογιῆς φωτισμένους κύκλους τῆς πατρίδας του, κανεὶς δὲ βρίσκεται πού νὰ μὴν ἀναγνωρίσῃ τὴν ποιητικὴν μεγαλοφυΐα του καὶ νὰ μὴν πιστεύῃ πὼς εἶναι ὁ ἐπικὸς συγγραφέας τοῦ «Πόλεμου καὶ τῆς Εἰρήνης», ὁ μεγαλῶτατος λογοτέχνης πού φάνηκε ὡς τώρα στὴ Ρουσία κ' ἕνας ἀπὸ τοὺς πὸν μεγάλους τῆς Εὐρώπης. Μὰ καὶ κανένας σχεδὸν δὲ βρίσκεται πού νὰ παραδέχεται τίς θεωρίες—ὅσο κ' ἂν εἶναι σεβαστὲς